

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
ชื่อและนามสกุล นายอเนก สุขดี
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล

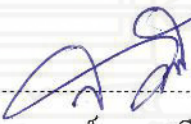
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

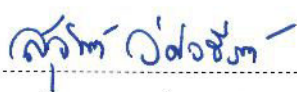
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ผู้วิจัย นายอเนก สุขดี **รหัสนักศึกษา** 2508000953 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล
ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา (1) ศึกษาการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย (2) ศึกษา
บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย (3) ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งและบทบาททางการเมือง
ของสาขาพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (4) ให้ข้อเสนอแนะใน
การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสาร กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการบริหารและ
สมาชิกสาขาพรรคการเมืองจำนวน 16 สาขาของพรรคการเมือง 4 พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคภูมิใจ
ไทย พรรคเพื่อแผ่นดินและพรรคมาตุภูมิ จำนวน 28 คน เจ้าหน้าที่สำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และ
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 34 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
แบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) สาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ตั้งขึ้นให้ครบเกณฑ์ตามเงื่อนไขของ
กฎหมาย เพื่อให้พรรคสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งและมักจะ
ก่อตั้งขึ้นในเขตที่เป็นฐานเสียงสำคัญของแต่ละพรรค (2) สาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้ดำเนินบทบาททาง
การเมืองที่สำคัญหลายบทบาท เช่น การรับและสรรหาบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรค การให้ความรู้ทางการเมืองแก่
สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป แต่สาขาพรรคมาตุภูมิได้ดำเนินบทบาทเฉพาะในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี
สาขาพรรคเพียงอย่างเดียว (3) ปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย คือ สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่
ประสบปัญหาความไม่พร้อมในด้านเงินทุนและสมาชิกพรรค สำหรับปัญหา อุปสรรคในการดำเนินบทบาท
ทางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย คือ สาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงาน
การไม่ได้รับความสนับสนุนจากสำนักงานใหญ่ รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบและประกาศของ กกต. ยังไม่ส่งเสริมการ
ดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรค (4) ข้อเสนอแนะในการก่อตั้งและดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง
ไทย คือ สำนักงานใหญ่ควรให้การสนับสนุนแก่สาขาพรรคที่ก่อตั้งขึ้นให้มีความพร้อมทางการเงิน บุคลากร
และควรดำเนินการก่อตั้งสาขาพรรคเพิ่มขึ้นในจังหวัดหรือพื้นที่ที่ยังไม่มีการก่อตั้งเพื่อเป็นการขยายฐานของพรรค
รัฐและ กกต. ต้องให้ความสนับสนุนในการก่อตั้งสาขาพรรค โดยต้องปรับปรุงข้อกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนิน
กิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคที่เปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคและประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
อย่างกว้างขวางด้วยความสมัครใจ มีอิสระตามความต้องการที่แท้จริงของตนเองและกลุ่ม

คำสำคัญ การก่อตั้ง บทบาททางการเมือง สาขาพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

Thesis title: The Formation and Political Roles of the Thai Political Party Branches Under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550

Researcher: Mr. Anek Sookdee; **ID:** 2508000953;

Degree: Master of Political Science (Politics and Government);

Thesis advisors: (1) Dr. Senee Comsook, Associate Professor; (2) Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) the formation of branches of Thai political parties under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550; (2) the roles of those branches; (3) related problems and obstacles; and (4) recommendations to overcome those problems.

This was a qualitative research based on documentary research and interviews with 34 key informants, selected through purposive sampling, consisting of 28 people who were members or executive committee members of 16 branches of 4 political parties (Democrat, Bhumjaithai, For Heaven and Earth, and Matubhum) and 6 people who were officials of the Office of the Election Commission of Thailand or provincial election committees. Data were analyzed descriptively.

The results showed that: (1) Most of the branches of political parties were established properly according to the conditions set in the law so that they could undertake political activities, especially election-related activities. They were mostly set up in places where there were large numbers of supporters of the party. (2) The branches performed several roles, such as recruiting party members and giving political information to members and the general public, but the branch of the Matubhum Party was only active in its role on the day of the party's national referendum. (3) The main problems with the formation of party branches were a lack of funding and a shortage of members. The main obstacles to their political roles were insufficient funding for their operations, lack of support from the party, and some of the Election Commission of Thailand rules and regulations that do not support the branches' activities. (4) Recommendations for solving these problems are to have the political parties provide enough funding and personnel for all their branches and set up more branches to expand their voter bases, and to have the government and the Election Commission of Thailand revise the relevant laws and rules to facilitate the political role of party branches, enabling party members, citizens and groups to voluntarily participate more fully and freely in political activities.

Keywords: Formation, Political role, Political party branch, Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและรองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำหลายประการที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำวิจัยนับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและระลึกถึงคุณงามความดีของท่านเหล่านั้นอยู่เสมอ ผู้เขียนขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ซึ่งกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ คำแนะนำต่างๆ รวมทั้งข้อติชมของท่าน ผู้เขียนขอน้อมรับไว้และจะนำมาปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

ผู้เขียนขอขอบคุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้กับคุณแม่อริน สุขดี (ผู้ล่วงลับ) และคุณพ่ออดุลย์ สุขดี ผู้ให้กำเนิดทั้งสองท่าน คุณยายบิง สีดี (ผู้ล่วงลับ) คุณป้าไธยะและคุณป้าจิน สีดี ผู้ซึ่งให้การอุปการะเลี้ยงดูผู้เขียนมาตั้งแต่เล็กจนเติบโต ตลอดจนครู อาจารย์ โรงเรียนบ้านตั่งใจ โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่านที่ได้อบรมให้ความรู้แก่ผู้เขียนเป็นลำดับมา

ขอขอบพระคุณ คุณลุงอำเภอ วานิชเจริญธรรม คุณนภารัตน์ กิตติรัตนมงคล เจ้าหน้าที่และคณาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่าน นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณพี่จุ่ม พี่นา พี่นศักดิ์ พี่เกษ พี่บุญชม น้องโบ น้องฮิส น้องมัด คุณนอต คุณสายพุทธ คุณบุษกร กลุ่มตัวอย่างวิจัยทุกท่าน น้องไอ น้องอุย และน้องจ๊ะเอ๋ (น้องชายและน้องสาวที่น่ารัก) ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ที่กรุณาให้การสนับสนุนให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนตลอดมา ขออาราธนาอำนาจของคุณพระศรีพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกได้โปรดประทานพรให้ทุกท่านที่กล่าวมาทั้งหมดและอีกหลายท่านที่ผู้เขียนไม่สามารถกล่าวถึงทั้งหมดในที่นี้ได้จงประสบแต่ความสุขความเจริญตลอดไป

อนนก สุขดี

มกราคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์.....	62
แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย.....	82
แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์.....	95
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบ	
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550.....	100
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	107
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	111
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	111
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	126
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	131
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	132

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	134
ตอนที่ 1 การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	134
ตอนที่ 2 บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	144
ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	166
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย.....	181
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	194
สรุปการวิจัย.....	194
อภิปรายผล.....	202
ข้อเสนอแนะ.....	229
บรรณานุกรม.....	235
ภาคผนวก.....	241
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย.....	242
ข แบบสัมภาษณ์.....	244
ประวัติผู้วิจัย.....	247

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2555.....	111
ตารางที่ 3.2 แสดงกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1.....	114
ตารางที่ 3.3 แสดงกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2.....	115
ตารางที่ 3.4 แสดงกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3.....	116
ตารางที่ 3.5 สรุปสาขาพรรคของพรรคการเมือง (กลุ่มตัวอย่าง) ทั่วประเทศ.....	118
ตารางที่ 3.6 สรุปกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (พรรคการเมือง) แยกตามภาคและจังหวัด.....	119
ตารางที่ 3.7 ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรค/สาขาพรรคการเมือง.....	120
ตารางที่ 3.8 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสาขาพรรคการเมือง.....	120
ตารางที่ 3.9 สมาชิกพรรค (กลุ่มตัวอย่าง).....	123
ตารางที่ 3.10 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กลาง) (กลุ่มตัวอย่าง).....	124
ตารางที่ 3.11 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กลุ่มตัวอย่าง).....	125
ตารางที่ 3.12 แสดงตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง (สาขาพรรคการเมือง).....	127
ตารางที่ 3.13 แสดงตารางนัดหมายสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง (กลาง) และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด.....	130
ตารางที่ 3.14 แสดงแบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์.....	131
ตารางที่ 4.1 สรุปประเด็นการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย.....	186
ตารางที่ 4.2 สรุปประเด็นการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย.....	188
ตารางที่ 4.3 สรุปประเด็นปัญหาภายในสาขาพรรคและปัญหานอกสาขาพรรค.....	190
ตารางที่ 4.4 สรุปประเด็นข้อเสนอแนะในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของ สาขาพรรค.....	192

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....6

